

საქართველოს უნივერსიტეტი
ჯანმრთელობის მეცნიერებების სკოლა
სადოქტორო პროგრამა: საზოგადოებრივი ჯანდაცვა

ხელნაწერის უფლებით

თამარ აბულაძე

არომატიზირებული თამბაქოს ახალი ნაწარმის გავლენა ახალგაზრდა
მომხმარებელთა აღქმაზე და ამ პროდუქტების კონტროლის
პოლიტიკის ანალიზი საქართველოში

საზოგადოებრივი ჯანდაცვის დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად
წარმოდგენილი ნაშრომის

სადისერტაციო მაცნე

(სპეციალობა- 0904 - საზოგადოებრივი ჯანდაცვა)

თბილისი

2025

სადისერტაციო ნაშრომი შესრულებულია საქართველოს უნივერსიტეტის ჯანმრთელობის მეცნიერებების სკოლაში.

სადისერტაციო საბჭოს შემადგენლობა:

თავმჯდომარე: თინა ბერუჩაშვილი, PhD, PHD, MHA, MPA;

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: გიორგი ბახტურიძე, PhD, ასოცირებული პროფესორი

თანახელმძღვანელი: ლელა სტურუა, MD, PhD, პროფესორი

საბჭოს წევრი: ლელა შენგელია, MD, PhD ასოცირებული პროფესორი

შიდა ექსპერტი: ამირან გამყრელიძე, MD, PhD პროფესორი, საქართველოს უნივერსიტეტის

გლობალური და ევროპული ჯანდაცვის განათლებისა და კვლევების ინსტიტუტის დირექტორი

გარე ექსპერტი: ლევან ბარამიძე, თსსუ საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის საერთაშორისო სკოლის დირექტორი, საზოგადოებრივი ჯანდაცვის, მენეჯმენტის, პოლიტიკისა და ეკონომიკის

დეპარტამენტის ხელმძღვანელი, სრული პროფესორი

გარე ექსპერტი: გიორგი მაღრაძე, M.Sc. PhD, საქართველოში თამბაქოს კონტროლის ჩარჩო

კონვენციის იმპლემენტაციისა და მონიტორინგის ცენტრის დირექტორი

დისერტაციის დაცვა შედგება 2026 წლის 10 თებერვალს, 17:00 საათზე;

მისამართი: თბილისი, კოსტავას 77, #519 აუდიტორია.

დისერტაციის გაცნობა შეიძლება საქართველოს უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკაში და

უნივერსიტეტის ვებ-გვერდზე: www.ug.edu.ge.

სადისერტაციო მაცნე დაიგზავნა 2026 წლის 8 იანვარს

სადისერტაციო საბჭოს მდივანი: სადოქტორო საფეხურის მენეჯერი, ნათა მანჯიკაშვილი.

შესავალი

თემის აქტუალობა და საკვლევი საკითხი

თამბაქოს მოხმარება რჩება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ერთ-ერთ უდიდეს გამოწვევად გლობალურად და საქართველოში. ამ გამოწვევის დამატებითი სირთულეა თამბაქოს ინდუსტრიის განვითარება და თამბაქოს ისეთი ახალი ნაწარმის გაჩენა ბაზარზე, როგორიცაა ელექტრონული სიგარეტები (ლიტერატურაში მოხსენიებული, როგორც ნიკოტინის ელექტრონული მიწოდების სისტემები (ENDS) და უნიკოტინო ელექტრონული მიწოდების სისტემები (ENNDS)) და გასახურებელი თამბაქო (HTPs). არომატიზატორების მრავალფეროვნებისა და მიზანმიმართული მარკეტინგული კამპანიების გზით, თამბაქო ინდუსტრია ცდილობს გაზარდოს ამ პროდუქტებისადმი მიმზიდველობა, განსაკუთრებით ახალგაზრდებში (Truth Initiative/სიმართლის ინიციატივა, 2021).

ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის (ჯანმო) მონაცემებით, 2024 წლისთვის ელექტრონულ სიგარეტს მსოფლიოში 100 მილიონზე მეტი ადამიანი (მოსახლეობის დაახლოებით 1.23%) მოიხმარდა (ჯანმო, 2025), ხოლო HTPs-ის გლობალური გავრცელება 2023 წლისთვის 1.53%-ს აღწევდა (დაახლოებით (Sun et al./სუნი და სხვ., 2023). ვროკავშირის ბაზარზე HTPs-ის გაყიდვების მოცულობა 2018-დან 2020 წლამდე 20-ჯერ გაიზარდა (Lietzmann & Moulac/ლიეცმანი და მულაკი, 2023) და ელექტრონული სიგარეტი ევროპის ზოგიერთ ქვეყანაში უკვე იქცა ყველაზე ხშირად გამოყენებად თამბაქოს ნაწარმად მოზარდებში (Feliu et al./ფელიუ და სხვ., 2023).

თამბაქოს ახალი ნაწარმის მოხმარების მზარდი ტენდენცია შეინიშნება საქართველოშიც. აქ 15-16 წლის მოსწავლეებში ელექტრონული სიგარეტის მოხმარება 2019 წლიდან 2024 წლამდე ორჯერ, 7%-დან 14%-მდე გაიზარდა (ალკოჰოლის, თამბაქოსა და სხვა ნარკოტიკული ნივთიერებების მოხმარების შემსწავლელი ევროპის სკოლების კვლევა (ESPAD) 2019, 2024). ზრდასრულ მოსახლეობაში კი, HTPs-ს და ელექტრონულ სიგარეტს ამჟამად მოიხმარს მოსახლეობის 1.7%-დან 1.9%-მდე (Global Adult Tobacco Survey/თამბაქოს მოხმარების გლობალური კვლევა ზრდასრულებში (GATS), 2025, გამოუქვეყნებელი).

მიუხედავად ამ მზარდი ტენდენციისა, საქართველოში შეზღუდულია ემპირიული მტკიცებულებები იმის შესახებ, თუ რა გავლენას ახდენს არომატიზატორები თამბაქოს ახალი ნაწარმის აღქმაზე ახალგაზრდებში. ამასთანავე, არ არის შეფასებული, თუ რამდენად შეესაბამება თამბაქოს კონტროლის ეროვნული პოლიტიკა არომატიზირებული ახალი ნაწარმის კუთხით, ჯანმოს თამბაქოს კონტროლის ჩარჩო კონვენციის (WHO FCTC (ჩარჩო კონვენცია), 2003) და ევროპარლამენტისა და საბჭოს 2014 წლის 3 აპრილის 2014/40/EU დირექტივის (TPD) მოთხოვნებს. ამ საერთაშორისო დოკუმენტების დებულებების განხორციელების ვალდებულება ქვეყანამ 2006 წელს, ჩარჩო კონვენციის რატიფიცირებით და 2014 წელს, ერთის მხრივ, საქართველოსა და მეორეს

მხრივ, ევროკავშირს და ევროპის ატომური ენერგიის გაერთიანებას და მათ წევრ სახელმწიფოებს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმებით (ასოცირების შეთანხმება) აიღო.

კვლევის ძირითადი მიზანი და ამოცანები

კვლევის მიზანია შეისწავლოს, თუ როგორ აღიქვამენ არომატიზირებულ თამბაქოს ახალ ნაწარმს (ელექტრონული სიგარეტი და HTPs) 18–25 წლის ახალგაზრდები საქართველოში და შეფასოს საქართველოს თამბაქოს კონტროლის პოლიტიკა ამ ნაწარმის კონტროლის კუთხით, ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციისა და ევროკავშირის მიდგომებთან შედარებითი ანალიზის საფუძველზე.

მიზნის მისაღწევად განსაზღვრული იქნა შემდეგი ამოცანები:

1. 18–25 წლის ახალგაზრდებში არომატიზირებული თამბაქოს ახალი ნაწარმის მიმართ არსებული აღქმების, რწმენებისა და სოციალური ნორმების შეფასება მათი ძირითადი დეტერმინანტების გამოვლენის მიზნით.
2. საქართველოს კანონმდებლობის და პოლიტიკის დოკუმენტების შეფასება ჩარჩო კონვენციის და TPD-ის მოთხოვნებთან მიმართებით ხარვეზების ანალიზის (Gap Analysis) მეთოდოლოგიის გამოყენებით.

ნაშრომის სამეცნიერო სიახლე და პრაქტიკული ღირებულება

ნაშრომი წარმოადგენს პირველ ინტეგრირებულ კვლევას საქართველოში, რომელიც აერთიანებს აღქმების რაოდენობრივ შეფასებას და პოლიტიკის ჩარჩოს სისტემურ ანალიზს. მისი მეცნიერული სიახლე მდგომარეობს იმაში, რომ იგი ქმნის მნიშვნელოვან სამეცნიერო მტკიცებულებას - ერთის მხრივ, იკვლევს არომატიზატორების გავლენას 18–25 წლის ახალგაზრდების აღქმაზე (ზიანის შემცირება, სოციალური მისაღებობა, მიჯაჭვულობა, მოხმარების მიზეზი და მოტივაცია) თამბაქოს ახალი ნაწარმის მიმართ, ხოლო მეორეს მხრივ, აფასებს საქართველოს თამბაქოს კონტროლის პოლიტიკის სისუსტეებს. აღნიშნულზე დაყრდნობით, ნაშრომი გადაწყვეტილების მიმღებებს სთავაზობს კონკრეტულ რეკომენდაციებს თამბაქოს ახალი ნაწარმის კონტროლის გაძლიერებისკენ მიმართული პრევენციული და საკანონმდებლო ნაბიჯების უკეთ და მიზანმიმართულად დაგეგმვისთვის.

ნაშრომის ძირითადი დებულებები

სადისერტაციო ნაშრომის ძირითადი დებულებები ეფუძნება კვლევის ინტეგრირებულ მიგნებებს - რაოდენობრივი კვლევით გამოვლენილ ტენდენციას და პოლიტიკის ანალიზის შედეგებს. კვლევის შედეგებმა დაადასტურა, რომ არომატიზატორები წარმოადგენს ელექტრონული სიგარეტის მოხმარების ერთ-ერთ მთავარ მოტივატორს 18–25 წლის ახალგაზრდებში (არომატიზატორი დასახელდა მოხმარების მთავარ მიზეზად ელექტრონული სიგარეტის ამჟამინდელ მომხმარებელთა (ბოლო 30 დღის განმავლობაში მოხმარება) 33%-ში და მომავალი მოხმარების მთავარ მოტივატორად არამომხმარებელთა 19.3%-ში). ამასთან, არომატიზირებული

პროდუქტების „უფრო მეტად მიმჯაჭველად“ აღქმა 2.78-ჯერ ზრდის ელექტრონული სიგარეტის მიმდინარე მოხმარების შანსს ($aOR=2.78$, 95% CI: 1.06–7.28), ამ ტენდენციის ფონზე კი, საქართველოს თამბაქოს კონტროლის არსებული პოლიტიკა სრულად ვერ აკმაყოფილებს ჯანმოს ჩარჩო კონვენციისა და ევროკავშირის TPD-ის მოთხოვნებს თამბაქოს ახალი ნაწარმის კონტროლის კუთხით. ეს გამოიხატება არსებით ნორმატიულ ხარვეზებში, როგორიცაა: შეზღუდვების არქონა თამბაქოს ნაწარმში არომატიზატორების გამოყენებაზე, უნიკოტინო ელექტრონული სიგარეტის რეგულირების მიღმა დატოვება და სამედიცინო გაფრთხილებების, ასევე, შეფუთვის მოთხოვნების არასრული გავრცელება თამბაქოს ახალ ნაწარმზე.

ნაშრომის სტრუქტურა და მოცულობა

სადისერტაციო ნაშრომი მოცემულია ექვს თავად. პირველი თავი ეთმობა ლიტერატურის მიმოხილვას, რომელიც თამბაქოს ახალი ნაწარმის ცნებების, მისი გლობალური გავრცელებისა და ახალგაზრდების აღქმების, აგრეთვე პოლიტიკის არსებული ჩარჩოს განხილვით აყალიბებს თეორიულ საფუძველს ნაშრომის უკეთ გასაგებად. თავი II ხსნის კვლევის თეორიულ ჩარჩოს. თავი III ეთმობა კვლევის დიზაინის და მეთოდოლოგიის დეტალურ აღწერას ორივე კვლევითი კომპონენტის – რაოდენობრივი კვლევისა და პოლიტიკის ანალიზის კუთხით. თავი IV გადმოსცემს კვლევის შედეგებს და წარმოადგენს კვლევის ემპირიულ და ანალიტიკურ მიგნებებს, რომლებიც შემდეგ ინტეგრირდება მე-5 თავში. თავი V ეთმობა დისკუსიას და რეკომენდაციებს, სადაც განმარტებულია წინა თავში მოცემული მიგნებების მნიშვნელობა და საქართველოს თამბაქოს ახალი ნაწარმის არსებული პოლიტიკის გაძლიერებისათვის საჭირო რეკომენდაციების პაკეტი. დასასრულს, თავი VI ეთმობა დასკვნას და აჯამებს ნაშრომის მთავარ დასკვნებს, საუბრობს მის სამეცნიერო წვლილსა და პრაქტიკულ შედეგებზე.

აპრობაცია

ნაშრომის აპრობაცია განხორციელდა კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით მომზადებული აბსტრაქტისა და ზეპირი მოხსენების სახით. მოხსენება გაკეთდა European Network for Smoking and Tobacco Prevention (ENSP)-ის თამბაქოს კონტროლის ევროპულ კონფერენციაზე, 2023 წელს (ENSP 2023, ფლორენცია, იტალია). შესაბამისი პუბლიკაცია წარმოადგენილია კონფერენციის აბსტრაქტების კრებულში: Abuladze, T., Bakhturidze, G., & Sturua, L. (2023). Challenges of the flavored novel tobacco products control policy in Georgia. Abstract Book of the 8th ENSP European Conference on Tobacco Control (ENSP 2023) (გვ. 28).

ნაშრომის ძირითადი ნაწილი:

კვლევის მეთოდები

კვლევა ორ ეტაპად წარიმართა. პირველ ეტაპზე შეგროვდა რაოდენობრივი მონაცემები (ახალგაზრდების აღქმების შესახებ) და გაანალიზდა იგი, ხოლო შემდეგ მიღებული შედეგები გამოყენებული იქნა პოლიტიკის ანალიზის დასაგეგმად და ჩატარდა იგი. ამ ეტაპების გავლის შემდეგ მოხდა მიღებული მონაცემების ინტეგრაცია (გამიქსვა) და ინტერპრეტაცია საერთო დასკვნების გამოსატანად, რამაც შესაძლებელი გახდა რაოდენობრივი კვლევის მიგნებები (ქცევის განმსაზღვრელი ფაქტორები/აღქმები) ახსნილიყო პოლიტიკური და ნორმატიული კონტექსტით და თეორიულ ჩარჩოზე დაყრდნობით შემუშავებულიყო კონკრეტული პოლიტიკის რეკომენდაციები.

კვლევის პირველი ნაწილის (რაოდენობრივი კვლევა) მეთოდოლოგია:

კვლევა გამხორციელდა რაოდენობრივი, ჯვარედინ-სექციური დიზაინით, ონლაინ გამოკითხვის საფუძველზე. სამიზნე ჯგუფი იყო საქართველოში მცხოვრები 18-25 წლის ახალგაზრდები. მონაცემთა შეგროვება მოხდა SurveyMonkey-ის პლატფორმის საშუალებით, სოციალურ ქსელებში (Facebook, Instagram) გავრცელებული რეკლამის მეშვეობით, 2024 წლის აპრილიდან ივნისის ჩათვლით პერიოდში. კვლევაში მონაწილე რესპონდენტთა საჭირო, მინიმალური რაოდენობა იყო 384, რომელიც განისაზღვრა კოხრანის ფორმულის (Cochran's formula) (Cochran/კოხრანი, 1977) გამოყენებით. სულ შეგროვდა 400 რესპონდენტის მონაცემი. მონაცემები იყო უნიკალური და სხვადასხვა, რადგან ერთი IP მისამართიდან მხოლოდ ერთი პასუხის მიღება იყო შესაძლებელი. კვლევის ინსტრუმენტად გამოყენებული თვითშევსებადი ონლაინ კითხვარი აგებული იყო პირობითი ლოგიკით (Skip Logic) და ყოველი შემდეგი კითხვა ითვალისწინებდა რესპონდენტის მიერ წინა კითხვებზე გაცემულ პასუხებს. ამასთან, კითხვაზე პასუხის გამოტოვების შემთხვევაში, სისტემა არ იძლეოდა შემდეგ კითხვაზე გადასვლის საშუალებას. კითხვარი მოიცავდა კითხვებს თამაჯოს სამი ტიპის ნაწარმის: ტრადიციული სიგარეტის, ელექტრონული სიგარეტის და HTPs-ის ოდესმე გამოყენების და ბოლო 30 დღის განმავლობაში გამოყენების თაობაზე; არომატიზატორების გავლენის შესაფასებლად ზუსტდებოდა როგორც არომატიზირებული თამაჯოს ნაწარმის ამჟამინდელი მომხმარებლების მოტივაცია პროდუქტის მოხმარებაზე, და არამომხმარებლების მომავალი გამოყენების განზრავა; რესპონდენტთა აღქმები შეფასდა 7-ქულიან ლიკერტის სკალაზე ოთხ განზომილებაში: ზიანი საკუთარი ჯანმრთელობისთვის, ზიანი სხვები ჯანმრთელობისთვის, მიჯაჭვულობა და სოციალური მისაღებობა; შეგროვდა ინფორმაცია სოციო-დემოგრაფიული მახასიათებლების (სქესი, დასაქმების სტატუსი, განათლების დონე, წლიური შემოსავალი) შესახებ; რამდენიმე კითხვა ეთმობოდა თამაჯოს ნაწარმის სარეკლამო/საპოპულარიზაციო ნიშნების შემჩნევისა და შემჩნეულ რეკლამებში არომატიზატორებზე ხაზგასმის საკითხებს; ასევე, ფასდებოდა

რესპონდენტთა მხარდაჭერდა პოლიტიკის ღონისძიებების მიმართ (არომატიზატორების რეგულირება/აკრძალვა) 5-ქულიან ლიკერტის საკალაზე.

მონაცემთა ანალიზი განხორციელდა IBM SPSS Statistics (ვერსია 23) გამოყენებით. აღწერითი სტატისტიკის, ხი-კვადრატის ტესტის და ერთმხრივი დისპერსიული ანალიზის (ANOVA) გარდა, გამოყენებულ იქნა მულტივარიაციული ლოგისტიკური რეგრესია. აღნიშნულის მიზანი იყო დადგენა, თუ როგორ განსაზღვრავდა აღქმის ცვლადები (აღქმული ზიანი, მიჯაჭვულობა, სოციალური მისაღებობა) ტრადიციული თამბაქოს და თამბაქოს ახალი ნაწარმის (ელექტრონული სიგარეტი და გასახურებელი თამბაქო) ბოლო 30 დღის მოხმარების შანსს, არომატიზირებული პროდუქტის გამოყენებასა და მომავალში მოხმარების მაღალ განზრახვას არაარომატიზირებულ ვერსიებთან შედარებით.

კვლევის მეორე ნაწილის (პოლიტიკის ანალიზი) მეთოდოლოგია:

კვლევის დიზაინი ეფუძნებოდა დოკუმენტური ანალიზის მეთოდოლოგიას, რომელიც მოიცავს ტექსტური და ნორმატიული წყაროების სისტემურ შესწავლას. საქართველოს კანონმდებლობის შესაფასებლად გამოყენებულ იქნა შედარებით-ანალიტიკური (Gap Analysis) მიდგომა, რომელიც გულისხმობდა ეროვნული მიდგომის შედარებას ჯანმოს ჩარჩო კონვენციის და TPD-ის მოთხოვნებთან. ანალიზის ფარგლებში ფასდებოდა თამბაქოს ახალი ნაწარმის კონტროლის პოლიტიკის შემდეგი საკვანძო მიმართულებები

1. თამბაქოს ახალი ნაწარმის განმარტება და კატეგორიზაცია;
2. შემადგენლობის კონტროლი და მათში არომატიზატორების გამოყენების რეგულირება;
3. შეფუთვის და მასზე სამედიცინო გაფრთხილებების დატანის მოთხოვნები;
4. მარკეტინგის, რეკლამისა და პოპულარიზაციის აკრძალვა;
5. კანონმდებლობის აღსრულებისა და მონიტორინგის მექანიზმები;
6. ცნობიერების ამაღლება და კვლევების განხორციელება.

ამ საკვანძო მიმართულებების შეფასებისას თამბაქოს ახალი ნაწარმი განხილული იქნა ფართო კონტექსტში და მოიცავდა როგორც HTPs-ის, ასევე ელექტრონულ სიგარეტს (ENDS). ეს მეთოდოლოგიური გადაწყვეტილება მიღებული იქნა იმის გათვალიწინებით, რომ საქართველოსა და ევროკავშირის კანონმდებლობა ამ პროდუქტებს ხშირად სხვადასხვა რეგულირების რეჟიმში ქვეშ ათავსებს და ანალიზის მიზანი იყო შესაძლებელი ყოფილიყო ყველა პოტენციური მარეგულირებელი ხარვეზის სრულად იდენტიფიცირება.

ანალიზის პროცესი მოიცავდა სამ ეტაპს: დოკუმენტების დახარისხება-კოდირებას, საქართველოს მიდგომის ევროპულ და გლობალურ სტანდარტებთან შედარებით ანალიზს და, ბოლოს, პოლიტიკის ხარვეზების იდენტიფიცირებას (Gap Identification). მიღებული შედეგები შეჯამდა თემატურ ცხრილში, რომელიც ასახავდა ძირითადი პოლიტიკის მიმართულებებს, საერთაშორისო მოთხოვნებსა და საქართველოს შესაბამის დებულებებს შორის არსებულ მსგავსებებსა და განსხვავებებს. შემდეგ ეტაპზე მოხდა ცხრილის თითოეული მწკრივის ინტერპრეტაციული

ანალიზი, რომლის მიზანი იყო როგორც ხარვეზების აღწერა, ასევე იმის განხილვა, თუ რატომ არის ეს ხარვეზები პრობლემური.

ძირითადი შედეგები

რაოდენობრივი კვლევა

რესპონდენტთა სოციო-დემოგრაფიული მახასიათებლები: კვლევაში ჭარბობდნენ ქალი რესპონდენტები (73.0%). მონაწილეთა უმრავლესობას (53.8%) ჰქონდა უმაღლესი განათლება.

რესპონდენტთა ნახევარზე მეტი იყო სტუდენტი (54.3%). გამოკითხულთა მნიშვნელოვანი უმრავლესობა (77.0%) მიკუთვნებოდა საშუალოზე დაბალი შემოსავლის კატეგორიას (< 15,000 ლარი)

თამბაქოს მოხმარების სტატუსი და არომატიზატორების როლი: გამოკითხულთა თითქმის ნახევარი (49.8%, N=199) მოიხმარდა თამბაქოს რომელიმე (ტრადიციული სიგარეტი, ელექტრონილი სიგარეტი, HTPs) ნაწარმს. ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი ჰქონდა ტრადიციულ სიგარეტს, რომლის მოხმარება დაადასტურა რესპონდენტთა 41.5%-მა. ელექტრონული სიგარეტის მოხმარებაზე მიუთითა 25%-მა, ხოლო HTPs-ს მოიხმარდა რესპონდენტთა 15.0%.

არომატიზირებული პროდუქტებიდან ყველაზე ხშირად მოხმარებადი იყო არომატიზირებული ელექტრონული სიგარეტი (22.8%). იგივე მაჩვენებელი ტრადიციული სიგარეტისთვის იყო 9.5%, ხოლო HTPs-თვის 7.2%.

რესპონდენტთა აღქმები არომატიზირებული და არაარომატიზირებული თამბაქოს ნაწარმის შესახებ: რესპონდენტთა აბსოლუტური უმრავლესობა არომატიზირებულ პროდუქტებს არაარომატიზირებულთან შედარებით აღიქვამდა თანაბრად საზიანოდ, თანაბრად მიმჯაჭველად და თანაბრად სოციალურად მისაღებად. თუმცა პროდუქტების ტიპების მიხედვით, ელექტრონული სიგარეტი ყველაზე ხშირად დასახელდა, როგორც „უფრო მეტად“ მიჯაჭვულობის მქონე (12.5%) და „უფრო მეტად“ სოციალურად მისაღები (13.0%) მის არაარომატიზირებულ ვერსიასთან შედარებით. ეს მაჩვენებლები ორივე კრიტერიუმით აღემატებოდა იგივე მახასიათებლის მქონე ტრადიციული სიგარეტის (მიჯაჭვულობა 7.5%; სოციალური მისაღებობა 9.5%), და HTPs-ის (მიჯაჭვულობა 9.8%; სოციალური მისაღებობა 7%) აღქმებს. მომავალი გამოყენების განზრახვის კუთხით, არომატიზირებული ელექტრონული სიგარეტის შემთხვევაში რესპონდენტთა მეოთხედზე მეტმა (25.8%) მიუთითა, რომ მის არომატიზირებულ ვერსიას მომავალში „უფრო მეტად“ გამოიყენებს, არაარომატიზირებულთან შედარებით.

თამბაქოს ახალი ნაწარმის მოხმარების მიზეზები: მომხმარებელთათვის მთავარ მოტივატორს წარმოადგენს „მისი გამოყენების სიამოვნება“ (ელექტრონული სიგარეტი: 35%; HTPs: 31.7%) და არომატიზატორების შემცველობა. ელექტრონული სიგარეტის მომხმარებელთა 33% (სიამოვნების მიზეზის შემდეგ ყველაზე დიდი მაჩვენებელი) იყენებდა პროდუქტს არომატის გამო, ხოლო HTPs-ის მომხმარებლებში ეს მაჩვენებელი 11.7%-ს შეადგენდა (იხ.ცხრილი 1).

ცხრილი 1. ელექტრონული სიგარეტის და გასახურებელი თამბაქოს (HTPs) ამჟამინდელი**მოხმარების მიზეზები ამ ნაწარმის ამჟამინდელ მომხმარებლებს შორის**

ამჟამინდელი მოხმარების მიზეზი	ელექტრონული სიგარეტის ამჟამინდელი მომხმარებლები (N=100)	გასახურებელი თამბაქოს (HTPs) ამჟამინდელი მომხმარებლები (N=60)
მსიამოვნებს მისი გამოყენება	35 (35%)	19 (31.7%)
შეიცავს არომატებს, რომლებიც მომწონს	33 (33%)	7 (11.7%)
შემიძლია გამოვიყენო ისეთ დროს/ადგილებში, სადაც ტრადიციული სიგარეტი აკრძალულია	30 (30%)	18 (30%)
მეგობარი/ოჯახის წევრი იყენებს	16 (16%)	12 (20%)
სუნი უფრო მომწონს, ვიდრე ტრადიციული სიგარეტის	14 (14%)	5 (8.3%)
ნაკლებად საზიანოა ტრადიციულ სიგარეტან შედარებით	13 (13%)	6 (10%)
ნაკლებად საზიანოა გარშემო მყოფთათვის ტრადიციულ სიგარეტან შედარებით	6 (6%)	0 (0%)
უფრო მარტივია გამოყენება, ვიდრე ტრადიციული სიგარეტი	6 (6%)	4 (6.7%)
ნაკლებად საზიანოა HTPs-თან შედარებით	2 (2%)	–
ნაკლებად საზიანოა ელექტრონულ სიგარეტან შედარებით	–	4 (6.7%)

თამბაქოს ახალი ნაწარმის მომავალში გამოყენების განზრახვის მიზეზები: ელექტრონული სიგარეტის არამომხმარებლებს შორის (N=300) მომავალში პროდუქტის მოხმარების ყველაზე ხშირად მითითებული მიზეზი იყო არომატები (19.3%), სუნი (14%) და გემო (11.7%). რესპონდენტთა 7.3%-მა მოტივაციად მიუთითა, რომ ელექტრონული სიგარეტის მოხმარება ტრადიციულ სიგარეტან შედარებით ნაკლებად საზიანოა მისთვის. HTPs-ის არამომხმარებლებისთვის (N=340) მომავალი მოხმარების მოტივაციაც ძირითადად

შემოიფარგლებოდა არომატების მოწონებით (5.3%) და აკრძალულ ადგილებში მისი გამოყენების შესაძლებლობით (5.0%). რესპოდენტთა 4.1%-მა მიუთითა, რომ მიზეზი ამ პროდუქტის ნაკლები ზიანია საკუთარი ჯანმრთელობისთვის, ტრადიციულ სიგარეტთან შედარებით (იხ. ცხრილი 2).

ცხრილი 2. ელექტრონული სიგარეტის და გასახურებული თამბაქოს (HTPs) მომავალში გასინჯვის ან გამოყენების მიზეზები ამ ნაწარმის არამომხმარებლებს შორის		
მომავალში გასინჯვის ან მოხმარების დაწყების მიზეზი	ელექტრონული სიგარეტის არამომხმარებლები (N=300)	გასახურებული თამბაქოს (HTPs) არამომხმარებლები (N=340)
მომწონს მისი არომატები	58 (19.3%)	18 (5.3%)
გემო მომწონს, ჩვეულებრივი სიგარეტის მოწევის გემოსთან შედარებით	35 (11.7%)	4 (1.2%)
სუნი მომწონს, ტრადიციული სიგარეტის მოწევის სუნთან შედარებით	24 (14%)	10 (2.9%)
მსიამოვნებს მისი მოხმარება	23 (7.7%)	5 (1.5%)
შემიძლია მოვიხმარო ნიკოტინის გარეშე	34 (11.3%)	—
მომწონს მისი ტექნოლოგია	11 (3.7%)	11 (3.2%)
შემიძლია მოვიხმარო ისეთ ადგილებში, სადაც მოწევა არ შეიძლება	31 (10.3%)	17 (5.0%)
ნაკლებად მავნებელია ჩემთვის, ვიდრე ტრადიციული სიგარეტის მოწევა	22 (7.3%)	14 (4.1%)
ჩემ გარშემო მყოფთათვის ნაკლებად საზიანოა, ვიდრე ტრადიციული სიგარეტის მოწევა	19 (6.3%)	14 (4.1%)
მისი მოხმარება უფრო მიღებულია, ვიდრე ტრადიციული სიგარეტის მოწევა	13 (4.3%)	6 (1.8%)

მისი მოხმარება არის ნაბიჯი ნიკოტინის მოხმარებაზე უარის თქმისკენ	11 (3.7%)	8 (2.4%)
მეხმარება მაღის ან/და წონის კონტროლში	3 (1%)	3 (0.9%)
შეიძლება დამეხმაროს ტრადიციული სიგარეტის მოწევაზე თავის დანებებაში	6 (2%)	5 (1.5%)
მეხმარება, რომ არ დავუბრუნდე ტრადიციული სიგარეტის მოწევას	4 (1.3%)	2 (0.6%)
მეხმარება შევამცირო ტრადიციული სიგარეტის რაოდენობა, რომელსაც ვეწევი	4 (1.3%)	9 (2.6%)

მარკეტინგული კომუნიკაციის არხები და რეკლამის აქცენტები: რესპონდენტთა ნახევარზე მეტმა (51.7%) ნახა ელექტრონული სიგარეტის რეკლამა ინტერნეტში ან სოციალურ მედიაში. მეორე ყველაზე გავრცელებული წყარო ამ ნაწარმის რეკლამირების კუთხით იყო მაღაზიები, სადაც რეკლამა ან პროდუქტის პოპულარიზაცია 37.8%-მა შეამჩნია. HTPs-ის რეკლამის ნახვის სიხშირები თამბაქოს სხვა პროდუქტებთან შედარებით ყველა კატეგორიაში ყველაზე დაბალი იყო, თუმცა სხვა ადგილებთან შედარებით უფრო ხშირად რეკლამის შემჩნევის ადგილად დასახელდა მაღაზია ან სავაჭრო ცენტრი (25.8%) და ინტერნეტი (22.0%). ანალიზმა აჩვენა, რომ არომატიზატორებზე ხაზგასმა ყველაზე მაღალი იყო ელექტრონული სიგარეტის რეკლამებში: რეკლამის მნახველთა 58.0%-მა დაადასტურა რეკლამაში არომატიზატორებზე ხაზგასმა. თამბაქოს ნაწარმის მომავალში მოხმარების განზრახვა: ზოგადად რესპონდენტებს ჰქონდათ თამბაქოს ნაწარმის მომავალში მოხმარების დაბალი გაზრახვა. რესპონდენტთა აბსოლუტური უმრავლესობა გამოხატავდა არომატიზირებული ტრადიციული სიგარეტის (79.3%) და HTPs-ების (87.3%) მომავალში გამოყენების დაბალ განზრახვას. ელექტრონული სიგარეტის შემთხვევაში, ეს მაჩვენებელი იყო 71.0%, თუმცა მისი გამოყენების საშუალო და მაღალი განზრახვა ერთად შეადგენდა 29.1%-ს (20.3% + 8.8%), რაც ყველაზე მაღალი მაჩვენებელი იყო ზემოთ დასახელებულ თამბაქოს ნაწარმთან შედარებით.

მოსაზრებები პოლიტიკის ღონისძიებების შესახებ: რესპონდენტთა უმრავლესობამ გამოხატა მხარდაჭერა არომატიზატორების დარეგულირებას (მაგრამ არა აკრძალვას) თამბაქოს ნაწარმში (ტრადიციული თამბაქო, ელექტრონული სიგარეტი, HTPs). კერძოდ, მხარდაჭერთა (მტკიცედ მხარდაჭერა და მხარდაჭერა) ჯამური წილი სამივე პროდუქტისთვის 51%-ს აჭარბებდა, დაბალი

წინააღმდეგობის (17–18%) ფონზე. სრულ აკრძალვასთან დაკავშირებით პოზიცია ძირითადად ნეიტრალური იყო (34.5%დან 35%-მდე). რაც შეეხება თამბაქოს ნაწარმის ბაზარზე განთავსების სრულ აკრძალვას, აქ მოწინააღმდეგეთა რაოდენობა (ჯამში 39.3%-დან 42.6%-მდე) მნიშვნელოვნად აღემატებოდა მხარდამჭერთა (29.8%-დან 32.3%-მდე) წილს.

ბივარიაციული ანალიზი: ანალიზმა აჩვენა სტატისტიკურად მნიშვნელოვანი კავშირი აღქმულ ზიანსა და თამბაქოს მოხმარების სტატუსს შორის. მონაწილეები, რომლებიც ბოლო 30 დღის განმავლობაში მოიხმარდნენ თამბაქოს რომელიმე ნაწარმს, მნიშვნელოვნად უფრო ხშირად აღიქვამდნენ არომატიზირებულ პროდუქტებს, როგორც „უფრო საზიანოს“ საკუთარი ($p<0.001$) და სხვების ($p=0.022$) ჯანმრთელობისთვის, ვიდრე არამომხმარებლები. ეს ტენდენცია განსაკუთრებით გამოხატული იყო ტრადიციული სიგარეტის მომხმარებლებში ($p<0.001$). ასევე, გამოვლინდა, რომ რესპოდენტებს, რომლებიც არომატიზირებულ პროდუქტებს სხვების ჯანმრთელობისთვის „უფრო საზიანოდ“ აღიქვამდნენ, სტატისტიკურად მნიშვნელოვნად მაღალი განზრახვა ჰქონდათ, მოხმარებინათ არაარომატიზირებული პროდუქტები: კერძოდ, არაარომატიზირებული სიგარეტი ($p=0.045$), ელექტრონული სიგარეტი ($p<0.001$) და HTPs ($p=0.004$).

მულტივარიაციული ლოგისტიკური რეგრესიის შედეგები: ტრადიციული სიგარეტის ამჟამინდელ მოხმარებაზე აგებულმა მოდელმა აჩვენა, რომ შედარებითი ზიანის აღქმა მოხმარების სტატისტიკურად მნიშვნელოვანი განმსაზღვრელი ფაქტორი იყო. კერძოდ, იმ რესპონდენტებს, რომლებიც არომატიზირებულ პროდუქტებს არაარომატიზირებულთან შედარებით „უფრო საზიანოდ“ ($aOR=0.18$, 95% CI: 0.08–0.40) ან „ნაკლებად საზიანოდ“ ($aOR=0.30$, 95% CI: 0.16–0.54) აღიქვამდნენ (საცნობარო ჯგუფი იყო „თანაბრად საზიანო“), ამჟამინდელი მოხმარების სტატისტიკურად მნიშვნელოვნად დაბალი შანსი ჰქონდათ. ელექტრონული სიგარეტის ამჟამინდელ მოხმარებაზე აგებულ მოდელში აღქმული ზიანი კვლავ მნიშვნელოვანი ფაქტორი იყო: იმ რესპონდენტებს, რომლებიც არომატიზირებულ პროდუქტებს „ნაკლებად საზიანოდ“ თვლიდნენ, მოხმარების უფრო დაბალი შანსი ჰქონდათ ($aOR=0.46$, 95% CI: 0.25–0.85). ამასთან, გამოვლინდა კავშირი მიჯაჭვულობის აღქმასთან: ის მონაწილეები, რომლებიც არომატიზირებულ პროდუქტებს „უფრო მეტად მიმჯაჭველად“ აღიქვამდნენ, 2.78-ჯერ მაღალი შანსი ჰქონდათ, ყოფილიყვნენ ელექტრონული სიგარეტის მიმდინარე მომხმარებლები ($aOR=2.78$, 95% CI: 1.06–7.28). (იხ. ცხრილი 3)

ცხრილი 3: ლოგისტიკური რეგრესია: ბოლო 30 დღის მოხმარების განმსაზღვრელი ფაქტორები (ჯგუფი A)

განმსაზღვრელი ფაქტორი	ტრადიციული სიგარეტის ამჟამინდელი მოხმარება				ელექტრონული სიგარეტის ამჟამინდელი მოხმარება				გასახურებელი თამბაქოს (HTPs) ამჟამინდელი მოხმარება			
	aOR	95% CI		p-value	aOR	95% CI		p-value	aOR	95% CI		p-value
		Lower	Upper			Lower	Upper			Lower	Upper	
სქესი (ქალი vs. მამაკაცი)	2.099	1.312	3.361	0.002	1.813	1.101	2.984	0.019	1.754	0.975	3.154	0.061
განათლების დონე (საცნობარო კატეგორია: უმაღლესი განათლების არმქონე)	1.150	0.750	1.763	0.521	0.833	0.517	1.340	0.450	0.978	0.553	1.729	0.939
მიჯაჭულობა: ნაკლებად vs. თანაბრად	1.167	0.608	2.240	0.642	2.209	0.961	5.077	0.062	0.980	0.415	2.311	0.963
მიჯაჭულობა: მეტად vs. თანაბრად	1.174	0.529	2.604	0.693	2.784	1.064	7.284	0.037	1.506	0.551	4.115	0.425
საზიანო საკუთარი ჯანმრთელობისთვის: ნაკლებად vs. თანაბრად	0.296	0.163	0.539	<0.001	0.455	0.245	0.847	0.013	0.504	0.250	1.018	0.056
საზიანო საკუთარი ჯანმრთელობისთვის: მეტად vs. თანაბრად	0.177	0.078	0.399	<0.001	0.503	0.217	1.168	0.110	0.430	0.158	1.168	0.098
საზიანო სხვების ჯანმრთელობისთვის: ნაკლებად vs. თანაბრად	0.842	0.333	2.126	0.716	1.290	0.482	3.457	0.612	0.726	0.255	2.066	0.549
საზიანო სხვების ჯანმრთელობისთვის: მეტად vs. თანაბრად	0.993	0.337	2.927	0.990	0.937	0.289	3.040	0.914	0.805	0.228	2.836	0.735
სოციალურად მისაღები: ნაკლებად vs. თანაბრად	0.975	0.545	1.747	0.933	0.659	0.358	1.213	0.180	0.764	0.367	1.592	0.473
სოციალურად მისაღები: მეტად vs. თანაბრად	1.158	0.479	2.798	0.745	0.505	0.187	1.366	0.179	0.648	0.209	2.013	0.453

შენიშვნა: ლოგისტიკური რეგრესიის მოდელი მოიცავს 384 რესპონდენტს. ანალიზიდან გამოირიცხა სულ 16 შემთხვევა (4%) ცვლადებში გამოტოვებული მნიშვნელობების (Missing Values) გამო. გამოტოვების ძირითადი მიზეზები იყო რესპონდენტების მიერ განათლების დონის კითხვაზე „მირჩევნია პასუხი არ გავცე“ არჩევა, ან ტექნიკურად გამოტოვებული მნიშვნელობები იმ ინდივიდუალურ კომპონენტებში, რომლებიც გამოყენებულ იქნა სამკატებორითანი აღქმის ცვლადების შესაქმნელად.

ამასთან, რეგრესიული ანალიზით გამოვლინდა, რომ ქალი რესპონდენტები მამაკაცებთან შედარებით უფრო მაღალი ალბათობით მოიხმარდნენ როგორც ტრადიციულ სიგარეტს (aOR=2.10, 95% CI: 1.31-3.36), ასევე ელექტრონულ სიგარეტს (aOR=1.81, 95% CI: 1.10-2.98). გარდა ამისა, მონაწილეები, რომლებიც არომატიზირებულ პროდუქტებს „მეტად საზიანოდ“ აღიქვამდნენ სხვების ჯანმრთელობითვის, მნიშვნელოვნად დაბალი ალბათობით აფიქსირებდნენ არომატიზირებული ტრადიციული სიგარეტის გამოყენების მაღალ განზრახვას (aOR=0.040, 95% CI: 0.003-0.622, p=0.022). ანალოგიურად, მათ, ვინც არომატიზირებულ პროდუქტებს „ნაკლებად საზიანოდ“ აღიქვამდა სხვებისთვის, ჰქონდათ არომატიზირებული ტრადიციული სიგარეტის მომავალი გამოყენების განზრახვის დაბალი შანსი (aOR=0.079, 95% CI: 0.012-0.508, p=0.008).

პოლიტიკის ანალიზი

შედარებითი ანალიზის შედეგად, გამოვლინდა, რომ ეროვნული პოლიტიკა შესაბამისობაშია ჩარჩო კონვენციის სტანდარტებთან ისეთ სფეროებში, როგორიცაა თამბაქოს ახალი ნაწარმის ყოვლისმომცველი რეკლამის, პოპულარიზაციისა და სპონსორობის აკრძალვა. თუმცა, არსებითი რეგულირების ხარვეზები არსებობს ძირითადად სამ სფეროში: თამბაქოს ახალი ნაწარმის შემადგენლობის კონტროლი; ბაზრის ზედამხედველობა და აღსრულების მუქანიზმები. თამბაქოს ახალი ნაწარმის განმარტება და კატეგორიზაცია: საქართველოს კანონმდებლობა „თამბაქოს ახალ ნაწარმს“ განსაზღვრავს თამბაქოს შემცველობასა და კატეგორიზაციაზე დაფუძნებული მიდგომით, რაც ნაწილობრივ ეწინააღმდეგება ევროკავშირის TPD-ის ინკლუზიურ მოდელს. ქართული მიდგომა რისკის შემცველია, რადგან ტექნოლოგიური ცვლილებების გზით, რეგულირების მიღმა ტოვებს ნებისმიერ ახალ, არა თამბაქოს შემცველ ნაწარმს, რაც აფერხებს მათ დროულ კონტროლს და ქმნის კანონმდებლობის გვერდის ავლის შესაძლებლობას. ელექტრონული სიგარეტის სტატუსი და მისი განმარტება: საქართველოს კანონმდებლობა ნიკოტინის შემცველ ელექტრონული სიგარეტის მასალას მიიჩნევს თამბაქოს ნაწარმად და მასზე ავრცელებს კონტროლის მექანიზმებს, რაც ნაწილობრივ ემთხვევა ევროკავშირის TPD-ის მიდგომას. თუმცა, კანონი არ შეიცავს უნიკოტინ ელექტრონული სიგარეტის განმარტებას, რის გამოც ეს პროდუქტი რჩება თამბაქოს კონტროლის მარეგულირებელი ჩარჩოს მიღმა, რაც ჯანმოს რეკომენდაციების შეუსრულებლობასთან ერთად, ბაზრის უკონტროლო სეგმენტს ქმნის. HTTPS-ის სტატუსი და მისი განმარტება: საქართველოს კანონმდებლობა HTTPS-ს განმარტავს, როგორც თამბაქოს ნაწარმს, რომელიც განკუთვნილია მხოლოდ გახურების გზით მოხმარებისთვის, რაც სრულ შესაბამისობაშია TPD-ის დელეგირებულ დირექტივასა და WHO FCTC-ის მიერ მიღებულ სტანდარტებთან. მიუხედავად სრული შესაბამისობისა, ფორმულირებიდან გამომდინარე, არსებობს რისკი, რომ ბაზარზე გამოჩნდება უნიკოტინი ან სხვა იმგვარი ნაწარმი, რომელიც არსით HTTPS-ია, მაგრამ არ ერგება კანონში არსებულ „თამბაქოს შემცველი“ ნაწარმის განმარტებას და რჩება რეგულირების მიღმა.

თამბაქოს ნაწარმის შემადგენლობის კონტროლი და მათში არომატიზატორების გამოყენების რეგულირება: საქართველოს კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს დამახასიათებელი არომატების (მაგ., ხილი, ვანილი) შეზღუდვას ან აკრძალვას არც ახალ, არც ტრადიციულ თამბაქოს ნაწარმში. ასევე, არ იკრძალება დანამატების გამოყენება, რომლებიც ქმნის ჯანმრთელობის სარგებლის შთაბეჭდილებას, რაც პირდაპირ ეწინააღმდეგება TPD-ს. გარდა ამისა, თამბაქოს ნაწარმის შემადგენლობის შესახებ ინფორმაციის გამუდავნების მოთხოვნები ხარვეზიანია: მონაცემთა წარდგენა ხდება ფიზიკური ფორმით (დისკი/ბარათი), რაც არ შეესაბამება TPD-ის ერთიანი ელექტრონული სისტემის (EU-CEG) მოთხოვნას და, რაც მთავარია, ინფორმაციის გასაჯაროება არ ხდება, რაც არღვევს მომხმარებლის უფლებას იცოდეს პროდუქტის შემადგენლობა და ეწინააღმდეგება ჩარჩო კონვენციის პრინციპებს.

შეფუთვის და მასზე და სამედიცინო გაფრთხილებების დატანის მოთხოვნები: HTPs-სთვის სავალდებულო არ არის კომბინირებული სამედიცინო გაფრთხილება (ტექსტი და პიქტოგრამა) შეფუთვის 65%-ზე (როგორც ამას TPD მოითხოვს), ხოლო ელექტრონული სიგარეტისთვის არ არის დადგენილი გარე შეფუთვაზე დამატებითი ტექსტობრივი ან პიქტოგრამის შემცველი გაფრთხილებების ვალდებულება. ასევე, საქართველოში ტრადიციულ თამბაქოზე დადგენილია სტანდარტიზებული შეფუთვის (Plain Packaging) წესი, თუმცა ეს მოთხოვნა არ ვრცელდება HTPs-სა და ელექტრონულ სიგარეტზე. ამ ხარვეზის გამო, ინდუსტრიას რჩება შესაძლებლობა, შეფუთვის დიზაინით გვერდი აუაროს რეკლამის აკრძალვას და გაზარდოს ნაწარმის მიმზიდველობა, რაც ეწინააღმდეგება ჩარჩო კონვენციის რეკომენდაციებს. თუმცა, შეფუთვაზე შეცდომაში შემყვანი ელემენტების აკრძალვა თამბაქოს ყველა ნაწარმზე ვრცელდება, რაც სრულად შეესაბამება საერთაშორისო სტანდარტებს.

მარკეტინგის, რეკლამისა და პოპულარიზაციის აკრძალვა: საქართველოს კანონმდებლობა სრულ შესაბამისობაშია ჩარჩო კონვენციის სტანდარტებთან და TPD-ის ბაზისურ მოთხოვნებთან. დადგენილია ხილვადობის სრული აკრძალვა სავაჭრო ობიექტებში, ამასთან, თამბაქოს ყველა სახის ნაწარმზე (მათ შორის HTPs-სა და ელექტრონულ სიგარეტზე) ვრცელდება ყოვლისმომცველი სარეკლამო აკრძალვა (ინტერნეტის ჩათვლით) და სპონსორობის სრული აკრძალვა. კანონმდებლობის აღსრულებისა და მონიტორინგის მექანიზმები: არ არსებობს EU-CEG-ის ანალოგი ელექტრონული ბაზა თამბაქოს ნაწარმის შემადგენლობის შესახებ მონაცემების მისაღებად, ხოლო მიკვლევადობა შემოიფარგლება აქციზური მარკით, რაც ვერ უზრუნველყოფს TPD-ით მოთხოვნილ სრულ სისტემას. ამასთან, არ ხორციელდება ბაზარზე არსებული ნაწარმის ტესტირება და ანალიზი სტანდარტიზებული მეთოდებით, რაც სახელმწიფოს საშუალებას არ აძლევს შეამოწმოს HTPs-ისა და ელექტრონული სიგარეტის შემადგენლობა. მიუხედავად იმისა, რომ აღმასრულებელი უწყებების მანდატი მკაფიოდ არის განსაზღვრული, სანქციები ფიქსირებულია (საშუალოდ 5000 ლარი) და ხშირად არ არის პროპორციული მსხვილი კომპანიების

პოტენციურ მოგებასთან, რაც ქმნის სტიმულს თამბაქოს ინდუსტრიისთვის, განიხილონ ჯარიმა როგორც მარკეტინგის ხარჯი.

ცნობიერების ამაღლება და კვლევების განხორციელება: ეროვნული პოლიტიკა ნაწილობრივ შეესაბამება ჩარჩო კონვენციის მოთხოვნებს საინფორმაციო კამპანიებისა და ეროვნული კვლევების დაგეგმვის კუთხით. თუმცა, კვლევის კომპონენტში არსებობს მდგრადობის რისკი, რადგან ეროვნული კვლევების ბიუჯეტის უდიდესი ნაწილი (1,500,000 ლარი) დონორების დაფინანსებაზეა დამოკიდებული, სახელმწიფო თანამონაწილეობა კი მინიმალურია. ამასთან, საქართველოს კანონმდებლობა არ აკმაყოფილებს TPD-ის მოთხოვნებს, რადგან არ არსებობს ვალდებულება ელექტრონული სიგარეტის ბაზრის განვითარების აქტიურ მონიტორინგზე (მოხმარების ტენდენციები, რისკის აღქმა).

დასკვნები

სადისერტაციო კვლევამ ერთიანი, ანალიტიკური ჩარჩოს ფარგლებში შეისწავლა ორი ურთიერთდაკავშირებული საკითხი: 1. როგორ აღიქვამენ 18–25 წლის ახალგაზრდები არომატიზირებულ და არარომატიზებულ თამბაქოს ახალ ნაწარმს საქართველოში; და 2. რამდენად შეესაბამება საქართველოში მოქმედი პოლიტიკის ჩარჩო ჩანმოს ჩარჩო კონვენციის და ევროკავშირის TPD-ის მოთხოვნებს, იმ მიგნებების გათვალისწინებით, რაც ზემოაღნიშნულმა რაოდენობრივმა კვლევამ გამოავლინა.

კვლევის შედეგება აჩვენა, რომ არომატიზატორები გავლენას ახდენს ახალგაზრდების დამოკიდებულებაზე თამბაქოს ახალი ნაწარმის მიმართ. მიუხედავად იმისა, რომ მომხმარებელთა უმრავლესობა არომატიზირებულ ნაწარმს არაარომატიზირებულ ვერსიებთან შედარებით თანაბრად საზიანოდ, მიმჯაჭველად და სოციალურად მისაღებად აღიქვამს, ელექტრონული სიგარეტის შემთხვევაში არომატიზატორები მნიშვნელოვან როლს თამაშობს როგორც ამ პროდუქტისგან გამოწვეული ზიანის აღქმაში, ასევე მის სოციალურ მისაღებობაში. ხაზგასასმელია რომ ეს აღქმა გადამწყვეტი ფაქტორია მოხმარების დაწყების ან გაგრძელების წახალისებისთვის. ეს მიგნება განსაკუთრებით საყურადღებოა იმ ფონზე, რომ საქართველოს მიერ მიღებული „ახალი თაობის“ კანონმდებლობის დანერგვიდან შვიდი წლის შემდეგ, ქვეყანაში თამბაქოს მოხმარების მაღალი მაჩვენებელი კვლავ რჩება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის ერთ-ერთ მთავარ გამოწვევად.

თამბაქოს ახალი ნაწარმის კონტროლის პოლიტიკის ანალიზმა აჩვენა, რომ მიუხედავად ბოლო წლებში მიღწეული მნიშვნელოვანი პროგრესისა, საქართველო ჯერ კიდევ ვერ პასუხობს სრულად თამბაქოს ახალ ნაწარმთან დაკავშირებულ გამოწვევებს. საქართველოს საკანონმდებლო და ნორმატიული ჩარჩო არ არეგულირებს თამბაქოს (მათ შორის ახალ) ნაწარმში არომატიზატორების ან/და დანამატების შემცველობას, ასევე, ნაწილობრივ, და პროდუქტის მიხედვით ცალკეული გამონაკლისებით, არეგულირებს თამბაქოს ახალი ნაწარმის შეფუთვის და მასზე სამედიცინო

გაფრთხილებების დატანის საკითხებს. რაოდენობრივი კვლევის და პოლიტიკის ანალიზის შედეგების სინთეზმა გააჩინა საფუძვლიანი ვარაუდი, რომ ხარვეზები არსებობს თამბაქოს (მათ შორის ახალი) ნაწარმის მარკეტინგის ყოვლისმომცველი აკრძალვის აღსრულების მექანიზმში. აღსრულების მექანიზმის სისუსტე გამოკვეთა თამბაქოს ნაწარმის შემადგენლობის შესახებ ინფორმაციის მიღების, კონტროლის და დამუშავების კუთხითაც, რაც საბოლოო ჯამში მნიშვნელოვნად აფერხებს ჩარჩო კონვენციით დადგენილ, ბაზრის ზედამხედველობის და მონიტორინგის ვალდებულებას საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის მიზნებისთვის.

რეკომენდაციები

კვლევის შედეგებიდან გამომდინარე, თამბაქოს ახალი ნაწარმის კონტროლის კუთხით პრიორიტეტულია:

1. არომატიზატორების და დანამატების რეგულირება;
2. სტანდარტიზებული შეფუთვის და სამედიცინო გაფრთხილებების დანერგვა;
3. მარკეტინგის ყოვლისმომცველი აკრძალვის კონტროლის მექანიზმის გაძლიერება;
4. მიზნობრივი, თანმიმდევრული და უწყვეტი საგანმანათლებლო და პრევენციული პროგრამების, და კვლევების დანერგვა;
5. ბაზრის ზედამხედველობის და ნაწარმის ლაბორატორიული შემოწმების მექანიზმის დანერგვა საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის მიზნებისთვის.

დისერტაციის თემასთან დაკავშირებული პუბლიკაციების ნუსხა

Abuladze, T., Berg, C., Bakhturidze, G. & Sturua, L. Perceptions and use intentions of flavored versus unflavored tobacco products among young adults in Georgia: A cross-sectional study. *Tobacco Prevention & Cessation*, 2025, 46. <https://doi.org/10.18332/tpc/208691>

Abuladze, T., Sturua, L., Bakhturidze, G., & Berg, C. J. Georgia's Tobacco Control Policy Regarding Novel Flavored Tobacco Products – A Comparison to Benchmarks from the European Context. *Health Policy, Economics and Sociology*, 2023, 7(2). <https://heconomic.cu.edu.ge/index.php/healthecosoc/article/view/7309>

Ghvinianidze, K., Bakhturidze, G., & Abuladze, T. (გამოქვეყნების პროცესშია). Gender Trends in Youth Tobacco and Nicotine Use in Georgia Across GYTS Rounds, 2014–2023. *European Journal of Public Health*.

Abuladze, T., Bakhturidze, G., & Sturua, L. Challenges of the flavored novel tobacco products control policy in Georgia. კონფერენციის ამსტრაქტი: Abstract Book of the 8th ENSP European Conference on Tobacco Control, 2023 (გვ. 28)

University of Georgia
School of Health Sciences
PhD Program in Public Health

With manuscript rights

Tamar Abuladze

**The Impact of Flavored Novel Tobacco Products on Youth Perceptions and an
Analysis of Control Policies for These Products in Georgia**

Abstract of the thesis submitted for the academic degree of Doctor of Public
Health

(Field - 0904 –Public Health)

Tbilisi
2025

The dissertation was completed at the School of Health Sciences, University of Georgia.

Composition of the Dissertation Council:

Chairman of the Scientific Advisory Council – Tina Beruchashvili, PhD, PHD, MHA, MPA;

Scientific Supervisor of the Doctoral Team – George Bakhturidze, Ph.D. Associate Professor;

Scientific Co-Supervisor of the Doctoral Team – Lela Sturua, MD, Ph.D. Professor;

Expert of the Doctoral Team – Lela Shengelia, MD, Ph.D. Associate Professor;

Internal Opponent - Amiran Gamkrelidze, MD, Ph.D. Professor, Director of the Institute for Global and European Health Education and Research, University of Georgia;

External Opponent – Levan Baramidze, Director of the International School of Public Health, Head of the Department of Public Health, Management, Policy and Economics, Tbilisi State Medical University, Full Professor;

External Opponent - Giorgi Maghradze, M.Sc. PhD, Director of the Framework Convention on Tobacco Control Implementation and Monitoring Centre in Georgia.

The dissertation defense will take place on February 10, 2026, at 5:00 PM.

Address: Tbilisi, 77a Kostava str., # Auditorium 519.

The dissertation can be viewed at the University of Georgia Library and on the university's website:

www.ug.edu.ge.

The dissertation bulletin was sent on January 8, 2025;

Secretary of the Dissertation Council: Doctoral Level Manager, Natia Manjikashvili

Introduction

Relevance of the topic and research question

Tobacco use remains one of the greatest public health challenges globally and in Georgia. This challenge is compounded by the growth of the tobacco industry and the emergence of novel tobacco products on the market, such as electronic cigarettes (referred to in the literature as electronic nicotine delivery systems (ENDS) and electronic non-nicotine delivery systems (ENNDS)) and heated tobacco products (HTPs).

Through a variety of flavorings and targeted marketing campaigns, the tobacco industry seeks to increase the appeal of these products, especially among young people. (Truth Initiative, 2021).

According to the World Health Organization (WHO), by 2024, more than 100 million people worldwide (approximately 1.23% of the population) were using e-cigarettes (WHO, 2025), and the global prevalence of HTPs reached 1.53% by 2023 (Sun et al., 2023). In the European Union, sales of HTPs increased 20-fold between 2018 and 2020 (Lietzmann & Moulac, 2023), and electronic cigarettes have already become the most commonly used tobacco product among adolescents in some European countries (Feliu et al., 2023). The increasing trend of novel tobacco product use is also observed in Georgia. Here, electronic cigarette use among 15–16-year-old students doubled from 7% to 14% between 2019 and 2024 (European School Survey on Alcohol, Tobacco and Other Drugs (ESPAD) 2019, 2024). Among the adult population, HTPs and electronic cigarettes are currently used by 1.7% to 1.9% of the population (Global Adult Tobacco Survey (GATS), 2025, unpublished).

Despite this growing trend, there is limited empirical evidence in Georgia on the impact of flavourings on young people's perceptions of novel tobacco products. In addition, there is no assessment of the extent to which national tobacco control policies on flavoured novel products comply with the requirements of the WHO Framework Convention on Tobacco Control (WHO FCTC, 2003) and Directive 2014/40/EU of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 (TPD). The country committed to implementing the provisions of these international instruments by ratifying the Framework Convention in 2006 and by concluding the Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and Georgia, of the other part in 2014.

Main goal and objectives of the study

The aim of the study is to examine how young people aged 18–25 in Georgia perceive novel flavoured tobacco products (electronic cigarettes and HTPs) and to assess Georgia's tobacco control policy in relation to the regulation of these products, based on a comparative analysis with the approaches of the World Health Organization and the European Union.

To achieve this aim, the following objectives were defined:

1. To assess the perceptions, beliefs, and social norms of young people aged 18–25 towards novel flavoured tobacco products in order to identify their main determinants.

2. To assess Georgian legislation and policy documents in relation to the requirements of the Framework Convention and the TPD using the gap analysis methodology.

Scientific novelty and practical value of the work

This work is the first integrated study in Georgia to combine a quantitative assessment of perceptions with a systematic analysis of the policy framework. Its scientific novelty lies in the generation of significant empirical evidence: on the one hand, it examines the impact of flavourings on the perceptions of young people aged 18–25 (harm reduction, social acceptability, addiction, reasons for use, and motivation) towards novel tobacco products; on the other hand, it assesses the weaknesses of Georgia's tobacco control policy and, on this basis, provides decision-makers with specific recommendations for more effective and targeted planning of preventive and legislative measures aimed at strengthening the control of novel tobacco products.

Main findings of the thesis

The main findings of the thesis are based on integrated research results derived from trends identified through quantitative analysis and the outcomes of policy analysis. The study confirms that flavourings are one of the main motivators for electronic cigarette use among young people aged 18–25, with flavouring identified as the primary reason for use by 33% of current electronic cigarette users (used in the last 30 days) and as the main motivator for future use by 19.3% of non-users. In addition, perceiving flavoured products as “more addictive” increases the odds of current electronic cigarette use by 2.78 times (aOR = 2.78, 95% CI: 1.06–7.28). Against this backdrop, Georgia's current tobacco control policy does not fully meet the requirements of the WHO Framework Convention on Tobacco Control and the EU Tobacco Products Directive with regard to the regulation of novel tobacco products. This is reflected in significant normative gaps, including the absence of restrictions on the use of flavourings in tobacco products, the exclusion of non-nicotine electronic cigarettes from regulation, and the incomplete application of health warning and packaging requirements to novel tobacco products.

Structure and scope of the thesis

The thesis is presented in six chapters. Chapter I is devoted to the literature review, which establishes the theoretical basis for the study by discussing the concept of novel tobacco products, their global spread, young people's perceptions, and the existing policy framework. Chapter II explains the theoretical framework of the study. Chapter III provides a detailed description of the research design and methodology, covering both research components – quantitative research and policy analysis. Chapter IV presents the results of the study and outlines the empirical and analytical findings, which are subsequently integrated in Chapter V. Chapter V is devoted to the discussion and recommendations, interpreting the significance of the findings presented in the previous chapter and proposing a set of recommendations aimed at strengthening the existing policy on novel tobacco products in Georgia. Finally, Chapter VI

presents the conclusions, summarizing the main findings of the study and discussing its scientific contribution and practical implications.

Presentation and Publication of the Work

The results of the study were disseminated through an abstract and an oral presentation based on the research findings. The report was presented at the European Network for Smoking and Tobacco Prevention (ENSP) European Conference on Tobacco Control, 2023 (ENSP 2023, Florence, Italy). The corresponding publication is included in the collection of conference abstracts: Abuladze, T., Bakhturidze, G., & Sturua, L. (2023). Challenges of the flavored novel tobacco products control policy in Georgia. Abstract Book of the 8th ENSP European Conference on Tobacco Control (ENSP 2023) (p. 28).

Main Part of the Thesis:

Research Methods

The study was conducted in two stages. In the first stage, quantitative data on young people's perceptions were collected and analyzed. The results were then used to plan and conduct a policy analysis. Upon completion of these stages, the data were integrated and interpreted to draw overall conclusions, allowing the quantitative study findings (behavioral determinants and perceptions) to be explained within the political and normative context and enabling the development of specific policy recommendations grounded in the theoretical framework.

Methodology of the First Part of the Study (Quantitative Research):

The study employed a quantitative, cross-sectional design based on an online survey. The target population consisted of young people aged 18–25 living in Georgia. Data collection was conducted through the SurveyMonkey platform via advertisements on social networks (Facebook and Instagram) from April to June 2024. The required minimum number of respondents was 384, as determined using Cochran's formula (Cochran, 1977). A total of 400 respondents participated in the study. Each response was unique, as only one submission was allowed per IP address.

The self-administered online questionnaire used as the research tool was built using conditional logic (Skip Logic), so that each subsequent question took into account the respondent's answers to previous questions. If a question was skipped, the system did not allow the respondent to proceed to the next question. The questionnaire included questions about ever use and past 30-day use of three types of tobacco products: traditional cigarettes, electronic cigarettes, and HTPs. To assess the impact of flavourings, questions addressed both the current use of flavoured novel tobacco products, the motivation of current users of any tobacco product, and the intention of non-users to use the product in the future. Respondents' perceptions were measured on a 7-point Likert scale across four dimensions: harm to one's own health, harm to the health of others, addiction, and social acceptability. Information was also collected on socio-demographic

characteristics (gender, employment status, education level, and annual income). Several questions focused on the respondents' exposure to advertising and promotional signs of tobacco products, particularly the emphasis on flavourings in the observed advertisements. Finally, respondents' support for policy measures regulating or banning flavourings was assessed using a 5-point Likert scale.

Data analysis was conducted using IBM SPSS Statistics (version 23). In addition to descriptive statistics, chi-square tests, and one-way analysis of variance (ANOVA), multivariate logistic regression was employed. The purpose of this analysis was to determine how perceptual variables (perceived harm, addiction, and social acceptability) predicted the odds of past 30-day use of traditional and novel tobacco products (electronic cigarettes and heated tobacco products), use of a flavoured product, and higher intention to use the product in the future compared to unflavoured versions.

Methodology of the Second Part of the Study (Policy Analysis):

The study employed a documentary analysis methodology, which involves a systematic examination of textual and normative sources. A comparative-analytical (gap analysis) approach was used to assess Georgian legislation, comparing the national approach with the requirements of the WHO Framework Convention on Tobacco Control and the EU Tobacco Products Directive.

Within the framework of this analysis, the following key areas of policy on the control of novel tobacco products were assessed:

1. Definition and categorization of novel tobacco products;
2. Control of content and regulation of the use of flavourings;
3. Requirements for packaging and health warnings;
4. Prohibition of marketing, advertising, and promotion;
5. Mechanisms for enforcement and monitoring of legislation;
6. Awareness-raising and research activities.

In assessing these areas, novel tobacco products were considered broadly, encompassing both HTPs and electronic cigarettes. This methodological decision reflected the fact that Georgian and EU legislation often place these products under different regulatory regimes, and the aim of the analysis was to fully identify potential regulatory gaps.

The analysis was conducted in three stages: document sorting and coding, comparative analysis of the Georgian approach against European and global standards, and identification of policy gaps. The results were summarized in a thematic table illustrating the similarities and differences between key policy areas, international requirements, and the relevant Georgian provisions. The subsequent stage involved an interpretive analysis of each row of the table, aimed at describing the identified gaps and discussing why they are problematic.

Main Results

Quantitative Study

Socio-demographic Characteristics of Respondents: The study sample was predominantly female (73.0%). The majority of participants (53.8%) had attained higher education. More than half of the respondents were students (54.3%), and a significant majority (77.0%) belonged to the lower-middle income category (< 15,000 GEL).

Tobacco Consumption Status and the Role of Flavourings: Almost half of the respondents (49.8%, N = 199) reported using some form of tobacco product (traditional cigarettes, electronic cigarettes, or HTPs). Traditional cigarettes were the most commonly used, with 41.5% of respondents reporting consumption. Electronic cigarettes were used by 25% of respondents, and HTPs by 15.0%. Among flavoured products, flavoured electronic cigarettes were the most commonly consumed (22.8%), followed by flavoured traditional cigarettes (9.5%) and flavoured HTPs (7.2%).

Respondents' Perceptions of Flavoured and Unflavoured Tobacco Products: The vast majority of respondents perceived flavoured products as equally harmful, equally addictive, and equally socially acceptable compared to their unflavoured counterparts. However, across product types, electronic cigarettes were most frequently rated as "more" addictive (12.5%) and "more" socially acceptable (13.0%) compared to unflavoured electronic cigarettes. These rates were higher than the corresponding perceptions of traditional cigarettes (addictiveness 7.5%; social acceptability 9.5%) and HTPs (addictiveness 9.8%; social acceptability 7%). In terms of future use intention, more than one-quarter of respondents (25.8%) indicated that they would be more likely to use the flavoured version of electronic cigarettes in the future compared to the unflavoured version.

Reasons for Using Novel Tobacco Products: The main motivators for users were "the pleasure of using it" (electronic cigarettes: 35%; HTPs: 31.7%) and the presence of flavourings. Among electronic cigarette users, 33% cited flavour as the main reason for use, the highest indicator after pleasure, whereas this figure was 11.7% among HTP users (see Table 1).

Table 1. Reasons for Current Use of Electronic Cigarettes and Heated Tobacco Products (HTPs) Among Current Users of these Products

Reasons for current use	Electronic cigarette current users (N=100)	Heated Tobacco (HTPs) current users (N=60)
I enjoy using it	35 (35%)	19 (31.7%)
Contains flavors I like	33 (33%)	7 (11.7%)

Can be used in times/places where traditional cigarettes are prohibited	30 (30%)	18 (30%)
A friend/family member uses it	16 (16%)	12 (20%)
I like the smell better than traditional cigarettes	14 (14%)	5 (8.3%)
Less harmful than traditional cigarettes	13 (13%)	6 (10%)
Less harmful to those around them than traditional cigarettes	6 (6%)	0 (0%)
Easier to use than traditional cigarettes	6 (6%)	4 (6.7%)
Less harmful than HTPs	2 (2%)	—
Less harmful than e-cigarettes	—	4 (6.7%)

Reasons for Future Use of Novel Tobacco Products: Among non-users of electronic cigarettes (N = 300), the most frequently cited reasons for potential future use were flavours (19.3%), smell (14%), and taste (11.7%). Additionally, 7.3% of respondents indicated that they would use electronic cigarettes because they are perceived as less harmful than traditional cigarettes. Among non-users of HTPs (N = 340), the main motivations for potential future use were similarly related to liking flavours (5.3%) and the possibility of using the product in prohibited places (5.0%). Furthermore, 4.1% of respondents cited perceived lower harm compared to traditional cigarettes as their reason for potential use (see Table 2).

Table 2. Reasons for Future Use or Trial of Electronic Cigarettes and Heated Tobacco Products (HTPs) Among Non-Users

Reasons for Future Use or Trial	Electronic Cigarettes Non-Users (N=300)	Heated Tobacco (HTPs) Non-Users (N=340)
I like its flavors	58 (19.3%)	18 (5.3%)
I like the taste, compared to the taste of smoking traditional cigarettes	35 (11.7%)	4 (1.2%)

I like the smell, compared to the smell of smoking traditional cigarettes	24 (14%)	10 (2.9%)
I enjoy using it	23 (7.7%)	5 (1.5%)
I can use it without nicotine	34 (11.3%)	—
I like its technology	11 (3.7)	11 (3.2%)
I can use it in places where smoking is not allowed	31 (10.3%)	17 (5.0%)
It is less harmful to me than smoking traditional cigarettes	22 (7.3%)	14 (4.1%)
It is less harmful to those around me than smoking traditional cigarettes	19 (6.3%)	14 (4.1%)
It is more accepted than smoking traditional cigarettes	13 (4.3%)	6 (1.8%)
It is a step towards quitting nicotine	11 (3.7%)	8 (2.4%)
It helps me control my appetite and/or weight	3 (1%)	3 (0.9%)
It can help me quit smoking traditional cigarettes	6 (2%)	5 (1.5%)
It helps me not to go back to smoking traditional cigarettes	4 (1.3%)	2 (0.6%)
It helps me reduce the number of traditional cigarettes I smoke	4 (1.3%)	9 (2.6%)

Marketing Communication Channels and Advertising Emphasis: More than half of respondents (51.7%) reported seeing electronic cigarette advertising on the Internet or social media. The second most common source of advertising for electronic cigarettes was in stores, where 37.8% of respondents observed advertising or product promotion. Advertising for HTPs was reported less frequently across all channels compared to other tobacco products, although the most frequently cited locations were stores or shopping malls (25.8%) and the Internet (22.0%). The analysis also indicated that the emphasis on flavourings was highest in electronic cigarette advertisements, with 58.0% of respondents who saw the ads confirming that flavourings were highlighted.

Future Tobacco Product Use Intention: Overall, respondents reported a low intention to use tobacco products in the future. The vast majority indicated low intentions to use flavoured traditional cigarettes (79.3%) and HTPs (87.3%). For electronic cigarettes, 71.0% reported low future use intention, while the combined average and high intention to use amounted to 29.1% (20.3% + 8.8%), representing the highest proportion among the assessed tobacco products.

Opinions on Policy Measures: The majority of respondents expressed support for regulating (but not banning) flavourings in tobacco products, including traditional cigarettes, electronic cigarettes, and HTPs. Specifically, the total share of supporters (strongly support and support) for all three products exceeded 51%, against a backdrop of low opposition (17–18%). Regarding a complete ban on flavourings, most respondents were neutral, with 34.5–35% expressing this position. In the case of a complete ban on the sale of tobacco products, the proportion of opponents (39.3–42.6%) significantly exceeded the proportion of supporters (29.8–32.3%).

Bivariate Analysis: The analysis revealed a statistically significant relationship between perceived harm and tobacco use status. Participants who had used any tobacco product in the past 30 days were significantly more likely to perceive flavoured products as “more harmful” to their own health ($p < 0.001$) and to the health of others ($p = 0.022$) compared to non-users. This trend was particularly pronounced among traditional cigarette users ($p < 0.001$). Additionally, respondents who perceived flavoured products as “more harmful” to others’ health demonstrated significantly higher intentions to use unflavoured products, namely unflavoured cigarettes ($p = 0.045$), electronic cigarettes ($p < 0.001$), and HTPs ($p = 0.004$).

Multivariate Logistic Regression Results: In the model examining current use of traditional cigarettes, perceived relative harm was a statistically significant determinant of use. Specifically, respondents who perceived flavoured products as “more harmful” ($aOR = 0.18$, 95% CI: 0.08–0.40) or “less harmful” ($aOR = 0.30$, 95% CI: 0.16–0.54) compared to unflavoured products (reference group: “equally harmful”) had a significantly lower likelihood of current use. In the model assessing current use of electronic cigarettes, perceived harm was again a significant predictor: respondents who perceived flavoured products as “less harmful” had lower odds of use ($aOR = 0.46$, 95% CI: 0.25–0.85). Additionally, an association with perceived addiction was observed: participants who perceived flavoured products as “more addictive” were 2.78 times more likely to be current electronic cigarette users ($aOR = 2.78$, 95% CI: 1.06–7.28) (see Table 3).

Table 3. Logistic Regression: Determinants of Past 30-Day Use (Group A)

Determinants	Current Use of Traditional Cigarettes				Current use of Electronic Cigarette				Current Use of Heated Tobacco Products (HTPs)			
	aOR	95% CI		p-value	aOR	95% CI		p-value	aOR	95% CI		p-value
		Lower	Upper			Lower	Upper			Lower	Upper	
Sex (female vs. male)	2.099	1.312	3.361	0.002	1.813	1.101	2.984	0.019	1.754	0.975	3.154	0.061
Education level (reference category: no higher education)	1.150	0.750	1.763	0.521	0.833	0.517	1.340	0.450	0.978	0.553	1.729	0.939
Addiction: less vs. equally	1.167	0.608	2.240	0.642	2.209	0.961	5.077	0.062	0.980	0.415	2.311	0.963
Addiction: more vs. equally	1.174	0.529	2.604	0.693	2.784	1.064	7.284	0.037	1.506	0.551	4.115	0.425
Harm to own health: less vs. equally	0.296	0.163	0.539	<0.001	0.455	0.245	0.847	0.013	0.504	0.250	1.018	0.056
Harm to own health: more vs. equally	0.177	0.078	0.399	<0.001	0.503	0.217	1.168	0.110	0.430	0.158	1.168	0.098
Harm to others' health: less vs. equally	0.842	0.333	2.126	0.716	1.290	0.482	3.457	0.612	0.726	0.255	2.066	0.549
Harm to others' health: more vs. equally	0.993	0.337	2.927	0.990	0.937	0.289	3.040	0.914	0.805	0.228	2.836	0.735
Social acceptability: less vs. equally	0.975	0.545	1.747	0.933	0.659	0.358	1.213	0.180	0.764	0.367	1.592	0.473
Social acceptability: more vs. equally	1.158	0.479	2.798	0.745	0.505	0.187	1.366	0.179	0.648	0.209	2.013	0.453

Note: The logistic regression model included 384 respondents. A total of 16 cases (4%) were excluded from the analysis due to missing values in the variables. The main reasons for exclusion were respondents selecting "prefer not to answer" for the education level question, or technical missing values in the individual components used to construct the three-category perception variables.

In addition, the regression analysis revealed that female respondents were more likely than male respondents to use both traditional cigarettes ($aOR = 2.10$, 95% CI: 1.31–3.36) and electronic cigarettes ($aOR = 1.81$, 95% CI: 1.10–2.98). Furthermore, participants who perceived flavoured products as “more harmful” to the health of others were significantly less likely to report a high intention to use flavoured traditional cigarettes ($aOR = 0.040$, 95% CI: 0.003–0.622, $p = 0.022$). Similarly, those who perceived flavoured products as “less harmful” to others had a lower likelihood of intending to use flavoured traditional cigarettes in the future ($aOR = 0.079$, 95% CI: 0.012–0.508, $p = 0.008$).

Policy Analysis

The comparative analysis revealed that the national policy is aligned with the standards of the WHO Framework Convention in areas such as the comprehensive ban on advertising, promotion, and sponsorship of novel tobacco products. However, significant regulatory gaps exist, primarily in three areas: control of the content of novel tobacco products, and market surveillance and enforcement mechanisms.

Definition and Categorization of Novel Tobacco Products: Georgian legislation defines “novel tobacco products” based on tobacco content and categorization, which partially contradicts the inclusive model of the EU TPD. This approach carries risks, as it leaves any new, non-tobacco-containing products outside the scope of regulation through technological changes, hindering timely control and creating the possibility of circumventing the law.

Status and Definition of Electronic Cigarettes: Georgian legislation considers nicotine-containing electronic cigarette materials as tobacco products and applies control mechanisms to them, partially aligning with the EU TPD approach. However, the law does not define non-nicotine electronic cigarettes, leaving these products outside the tobacco control regulatory framework. Together with the failure to comply with WHO recommendations, this creates an uncontrolled market segment.

Status and Definition of Heated Tobacco Products (HTPs): Georgian legislation defines HTPs as tobacco products intended for heating only, which fully aligns with the TPD Delegated Directive and the standards adopted by the WHO Framework Convention. Despite this compliance, there is a risk that non-nicotine or other similar products, depending on formulation, could enter the market. These products are essentially HTPs but do not fit the definition of a “tobacco-containing” product in the law, leaving them outside the scope of regulation.

Control of the Content of Tobacco Products and Regulation of the Use of Flavourings: Georgian legislation does not provide restrictions or prohibitions on the use of characterizing flavours (e.g., fruit, vanilla) in either novel or traditional tobacco products. Additionally, the use of additives that create the impression of health benefits is not prohibited, which directly contradicts the TPD. Furthermore, requirements for disclosing information on the content of tobacco products are inadequate: data are submitted in physical form (disk/card), which does not comply with the TPD’s unified electronic system (EU-CEG), and, most

importantly, this information is not made public, violating consumers' right to know the content of the product and contradicting the principles of the Framework Convention.

Packaging and Health Warning Requirements: HTPs are not required to carry a combined health warning (text and pictogram) on 65% of the packaging, as required by the TPD, while electronic cigarettes are not required to carry textual or pictogram health warnings on the outer packaging. Georgia also has a standardized plain packaging requirement for traditional tobacco, but this requirement does not apply to HTPs or electronic cigarettes. This gap allows the industry to circumvent the advertising ban and enhance product attractiveness through packaging design, which is contrary to the recommendations of the Framework Convention. However, the ban on misleading elements on packaging applies to all tobacco products, which fully aligns with international standards.

Ban on Marketing, Advertising, and Promotion: Georgian legislation is fully compliant with the standards of the Framework Convention and TPD. A complete ban on product visibility in points of sales has been established. In addition, a comprehensive advertising ban (including the Internet) and a complete ban on sponsorship apply to all types of tobacco products, including HTPs and electronic cigarettes.

Enforcement and Monitoring Mechanisms: There is no electronic database similar to the EU-CEG for obtaining data on the content of tobacco products, and traceability is limited to excise stamps, which cannot provide the comprehensive system required by the TPD. Furthermore, testing and analysis of products on the market using standardized methods is not conducted, preventing the state from verifying the content of HTPs and electronic cigarettes. Although the mandate of enforcement agencies is clearly defined, sanctions are fixed (on average 5,000 GEL) and often not proportional to the potential profits of large companies, creating an incentive for the tobacco industry to treat fines as marketing costs.

Awareness-Raising and Research: National policy partially complies with the Framework Convention requirements in terms of information campaigns and planning of national research. However, there is a sustainability risk in the research component, as the largest part of the national research budget (1,500,000 GEL) depends on donor funding, with minimal state participation. In addition, Georgian legislation does not meet TPD requirements, as there is no obligation to actively monitor the development of the electronic cigarette market (e.g., consumption trends, risk perception).

Conclusions

The dissertation research examined two interrelated issues within a unified, analytical framework: (1) how young people aged 18–25 in Georgia perceive novel flavored and unflavored tobacco products, and (2) the extent to which the current policy framework in Georgia complies with the requirements of the Framework Convention on Tobacco Control and the EU TPD, taking into account the findings of the quantitative research.

The results of the study showed that flavorings influence young people's attitudes toward novel tobacco products. Although the majority of consumers perceive flavored products as equally harmful, addictive, and socially acceptable compared to unflavored versions, for electronic cigarettes, flavorings play an important role in both the perception of harm caused by the product and its social acceptability. It is important to emphasize that this perception is a decisive factor in encouraging initiation or continuation of use. This finding is particularly noteworthy given that, seven years after the introduction of Georgia's "new generation" legislation, high tobacco consumption rates remain one of the main public health challenges in the country.

The analysis of the policy on the control of novel tobacco products showed that, despite significant progress in recent years, Georgia is still unable to fully address the challenges associated with novel tobacco products. The Georgian legislative and normative framework does not regulate the content of flavorings and/or additives in novel tobacco products and only partially, and with some exceptions depending on the product, regulates packaging and the inclusion of health warnings.

The synthesis of the results from quantitative research and policy analysis supports the well-founded assumption that gaps exist in the enforcement mechanisms of the comprehensive ban on marketing of tobacco products, including novel products. Weaknesses in enforcement were also identified in the collection, control, and processing of information on the content of tobacco products, which ultimately significantly hinders the market surveillance and monitoring obligations for public health purposes established by the Framework Convention.

Recommendations

Based on the results of the study, the following priorities are recommended for the control of novel tobacco products in Georgia:

1. Regulation of flavorings and additives in all novel tobacco products to prevent increased appeal and potential health risks.
2. Introduction of standardized packaging and health warnings for heated tobacco products and electronic cigarettes, in line with TPD requirements and the Framework Convention.
3. Strengthening the enforcement mechanism of the comprehensive marketing ban to ensure compliance across all retail and promotional channels.
4. Implementation of targeted, consistent, and continuous educational and preventive programs, alongside systematic research, to improve awareness of risks among young people.
5. Establishment of a market surveillance system and laboratory testing of products to monitor product content and ensure public health protection.

List of Publications Related to the Topic of the Dissertation

Abuladze, T., Berg, C., Bakhturidze, G. & Sturua, L. Perceptions and use intentions of flavored versus unflavored tobacco products among young adults in Georgia: A cross-sectional study. *Tobacco Prevention & Cessation*, 2025, 46. <https://doi.org/10.18332/tpc/208691>

Abuladze, T., Sturua, L., Bakhturidze, G., & Berg, C. J. Georgia's Tobacco Control Policy Regarding Novel Flavored Tobacco Products – A Comparison to Benchmarks from the European Context. *Health Policy, Economics and Sociology*, 2023, 7(2).
<https://heconomic.cu.edu.ge/index.php/healthecosoc/article/view/7309>

Ghvinianidze, K., Bakhturidze, G., & Abuladze, T. (in press). Gender Trends in Youth Tobacco and Nicotine Use in Georgia Across GYTS Rounds, 2014-2023. *European Journal of Public Health*.

Abuladze, T., Bakhturidze, G., & Sturua, L. Challenges of the flavored novel tobacco products control policy in Georgia. Abstract Book of the 8th ENSP European Conference on Tobacco Control (ENSP 2023) (p. 28).